

Tórshavn, tann 9. mars 2018
J.Nr.: LUM-11- 17/00094-7
(at tilskila í svari)
Tykkara J.nr.

Álit

viðvíkjandi innliti í innanhýsis skjøl, sum eru latin kanningarstjóra

Við telduposti 20. desember 2017 hevur Norðlýsið sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

“Vísandi til lóg um alment innlit kæra vit avgerð hjá Fiskimálaráðnum um ikki at geva alment innlit í skjøl, sum hava verið siteraði á fundi, sum var almennur í samband við avhoyring av landsstýrismanninum í fiskivinnumálum, sum kanningarstjóri skipaði fyri.”

Skjalið, sum sipað verður til, er eitt innanhýsis upprit hjá Fiskimálaráðnum, dagfest 22. oktober 2015, við heitinum “Um ætlanir at broyta skipanina í fiskiskapinum eftir svartkjafti í 2015 – flyting av veiðiloyvum og avgjald á svartkjaft.”

Málgongd

Av tí at partshoyringin niðanfyri lýsir málsviðgerðina í málinum á nøktandi hátt, havi eg valt ikki at gera eina nærri lýsing av málgongdini í hesum málinum.

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og klagan varð 21. desember 2017 send Fiskimálaráðnum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur. Fiskimálaráðið varð m.a. biðið um at gera sínar viðmerkingar til spurningin, um innanhýsis skjøl framhaldandi vórðu mett at vera innanhýsis eftir, at tey vórðu latin kanningarstjóra. Fiskimálaráðið varð samstundis biðið um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 11. januar 2018 sendi Fiskimálaráðið umboðsmanninum soljóðandi frágreiðing:

“Biðið er um frágreiðing um viðgerðina av umbøn um innlit frá Norðlýsinum, A. Skølini, undir hesum eisini innlitsumbønirnar, verða borin tykkum í morgin, fríggjadagin 12. januar.

A hevur í telduposti frá 10. og 13. desember biðið um innlit í tey skjøl, sum vóru latin kanningarstjóranum, og sum vóru stemplaði loynilig. Hesar umbønir vóru mettar at fevna um sama tilfar. Í telduposti frá 19. desember 2017 verður biðið um innlit í eitt upprit, sum er partur av teimum skjølum, sum innlit longu var biðið um.

Allar tríggar umbønir um innlit eru viðgjørðar í einum, og avgerð er tikin 20. desember 2017.

Biðið varð sum sagt um innlit í skjøl til kanningarstjóran, sum vóru stemplaði loynilig. Sum greitt er frá í avgerðini, vóru skjølini stemplaði ”í trúnaði”, og var hetta gjørt fyri at gera kanningarstjóran varuga við, at talan var um innanhýsis arbeidsskjøl. Tað var tó ein feilur, at tey vóru stemplaði ”í trúnaði”, tí skjølini innihalda ikki trúnaðarupplýsingar, og átti tey heldur at verið stemplaði ”innanhýsis arbeidsskjøl”.

Yvirlit yvir skjøl í málinum

1. teldupostur frá aðalstjóranum til landsstýrismannin tann 30. mai 2017 um ávegis gongdina í málinum um flyting av veiðiloyvum
2. frágreiðing/lýsing frá aðalstjóranum 18. juni 2017 um flytingin av veiðiloyvum frá línuskipum á ídnaðarskip í 2016 og 2017
3. frágreiðing frá deildarstjóra í Fiskivinnustovuni, 12. juni 2017 um ymisk viðurskipti í sambandi við veiðiloyvi hjá línuskipum síðani 2012 eru flutt á uppsjóvarskip
4. Viðmerkingar frá deildarstjóra í Fiskivinnustovuni, 15. juni 2017 um ávísar hendingar í sambandi við veiðiloyvi hjá línuskipum síðani 2012 eru flutt á uppsjóvarskip
5. frágreiðing frá lögfrøðingi í Fiskimálaráðnum frá fundi 16. januar 2015 um álitid hjá Løgtingsins Umboðsmanni viðvíkjandi klagu um sýtan av loyvi at fiska makrel
6. lýsing frá lögfrøðingi í Fiskimálaráðnum frá 11. desember 2014 av spurningum, sum standast av álitinum hjá Løgtingsins Umboðsmanni frá 2014
7. lýsing av gongdini í málinum um flyting og annullering av veiðiloyvum í 2017. Tað framgongur ikki, hvør hevur skrivað, og tað er ikki dagfest
8. teldupostur frá landsstýrismanninum til aðalstjóran tann 30. mai 2017 um status í málinum um flyting av veiðiloyvi í 2017
9. teldupostur frá deildarstjóra í Fiskivinnustovuni til landsstýrismannin og aðalstjóran 9. juni 2017 um kunning av landsstýrismanninum í málum um flyting av veiðiloyvum

10. teldupostur frá landsstýrismanninum 19. juni 2017 til aðalstjóra, deildarstjóra í Fiskivinnustovuni og lögfrøðingar í Fiskimálaráðnum um frágreiðingina um flyting av veiðiloyvum, tað almennu og til løgmann

11. teldupostur frá lögfrøðingi til landsstýrismannin 7. juni 2017 um skjøl í málinum viðv. flyting av veiðiloyvum

12. upprit um broyting av kunngerð um skipan av fiskiskapinum eftir svartkjafti við fiskiførum undir føroyskum flaggi í 2017. Uppritið er frá mai 2017

13. teldupostur frá 3. mai 2017 frá fulltrúa í Fiskivinnustovuni til landsstýrismannin um uppskot til kunngerð um broyting í kunngerð um skipan av fiskiskapinum eftir svartkjafti við fiskiførum undir føroyskum flaggi í 2017

14. upprit frá 22. oktober 2015 um ætlanir at broyta skipanina í fiskiskapinum eftir svartkjafti í 2015

15. notat frá lögfrøðingi í Fiskimálaráðnum, dagf. 19. september 2011 viðvíkjandi fiskiorku við serligum atlitum at bólki 3 v.m.

16. upprit frá 25. februar 2011 um flyting av veiðiloyvinum hjá m/s B yvir á m/s D

17. frágreiðing frá E frá 25. september 2011 til landsstýrið um at broyta áseting í kunngerð av fiskiorku og mannagongd, tá veiðiloyvi verða flutt millum fiskifør 15 tons og størri

18. Teldupostur frá lögfrøðingi í Fiskimálaráðnum til journalleiðaran um at upprætta eitt mál

Skjal 1, 8, 9, 10, 11 og 18 eru teldupostar millum starvsfólk/deildir í Fiskimálaráðnum. Flestu eru við kunning um ymisk viðurskifti.

Skjal 2, 3, 4 og 7 eru frágreiðingar frá aðalstjóra og deildarleiðara í Fiskimálaráðnum. Frágreiðingarnar eru um gongdina, umstøður og lógargrundarlagið viðvíkjandi flytingum av veiðiloyvum millum línu- og uppsjóvarskip.

Skjal 5 og 6 eru fundarfrásøgn og lýsing av álitum frá Løgtingsins Umboðsmanni frá 2012 um m.a. flyting av veiðiloyvum frá línu- til uppsjóvarskip.

Skjal 12, 13 og 14 eru innanhýsis upprit og teldupostur um kunngerð um skipan av fiskiskapinum eftir svartkjafti, 2015-2017.

Skjal 15 er notat um fiskiorku, serliga fyri bólki 3, línuskip yvir 110 tons, v.m. Notatið lýsir og dregur samanum tilfar um fiskiorku fyri bólki 3.

Skjal 16 er eitt upprit um flyting av veiðiloyvinum millum tvey ávís fiskifør í sambandi við umsókn um at flyta veiðiloyvi frá einum fari á eitt annað.

Skjal 17 er ein frágreiðing til landsstýrið um at broyta áseting í kunngerð um áseting av fiskiorku og mannagongd, tá veiðiloyvi verða flutt millum fiskifør 15 tons og størri.

Generelt um viðgerðina av málinum

Viðvíkjandi umbønini um innlit er viðgjørt, um innlit kann gevast sambært løgtingslóg nr. 133 frá 10. juni 1993 um innlit í fyrisingina.

Talan er um innanhýsis arbeiðsskjøl, og eru tey sum útgangsstøði ikki fevnd av rættinum til innlit. Vísast skal til § 7 í lógini um innlit í fyrisingina, og eru skjøluni fevnd av § 7, stk. 1, nr. 1 ella 2. Uppreksanin av skjølunum í avgerðini vísir hvørji skjøl talan er um, undir hesum hvørjum tey eru til og frá, og hvat tey innihalda í stuttum.

Støða er tikin til, um innlit hóast § 7 kann gevast í skjøl sambært § 8 ella í upplýsingar sambært § 11.

Viðvíkjandi skjølum sambært § 8 skal viðmerkjast, at talan er ikki um skjøl av tí slagi ella við upplýsingum/innihaldi, sum er nevnt í § 8, nr. 1-4.

Viðvíkjandi upplýsingum sambært § 11 kann generelt viðmerkjast, at mett er um, um skjøluni innihalda ítøkiligar upplýsingar um faktiskar umstøður, sum hava týðning fyri málið, og sum ikki framganga av øðrum skjølum, sum eru almenn. Niðurstøðan er, at onkur skjøl innihalda ítøkiligar upplýsingar um faktiskar umstøður, men Ráðið metir ikki, at hesar hava týðning fyri málið, sum kanningarstjórin arbeiðir við at kanna.

Viðvíkjandi skjali 17 skal serliga viðmerkjast, at hetta skjal er ein frágreiðing til landsstýrið um at broyta áseting í kunngerð um áseting av fiskiorku og mannagongd, tá veiðiloyvi verða flutt millum fiskifør 15 tons og størri. Hetta er upprættað við skabelónini til eitt innanhýsis skjal, og er stemplað í trúnaði, tá tað varð sent kanningarstjóranum. Í sambandi við innlitsumbønina er tað viðgjørt sum eitt innanhýsis skjal, men síggi eg nú, at hetta er ein feilur. Skjalið átti at verið undantikið vísandi til § 10, nr. 1 í lógini um innlit í fyrisingina. Sambært hesi áseting fevnir rætturin til skjalainnlit ikki um gerðabøkur hjá landsstýrinum, frásagnir frá fundum millum landsstýrismenn og skjøl, ið verða gjørd av einum myndugleika til nýtslu á tilíkum fundum. Endamálið við ásetingini er serstakliga at verja ta politisku avgerðargongdina. Skjal 17 er fevnt av ”skjøl, ið verða gjørd av einum myndugleika til nýtslu á tilíkum fundum”, sambært § 10, nr. 1.

Viðvíkjandi meirinnliti sambært § 4, stk. 1, 2. pkt. í lógini um innlit í fyrisingina, letur Ráðið sum útgangsstøði ikki meirinnlit í innanhýsis arbeiðsskjøl ella upplýsingar í hesum. Hetta fyri at starvsfólk kunnu samskifta, gera metingar o.a. uttan at órógvast av, at hetta verður alment, sum eisini er endamálið við at undantaka innanhýsis arbeiðsskjøl frá rættinum til innlit. Grundarlag sæst ikki at víkja frá hesum útgangsstøði í hesum máli.

Aftaná at avgerð er tikin í málinum er Ráðið vordið varugt við, at tað eisini kann vera ein spurningur í málinum, um skjøl ella upplýsingar kunnu undantakast rættinum til innlit sambært § 13, stk. 1, nr. 3 og 6 í lógini um alment innlit. Hetta fortreytar tó, at skjølini ella upplýsingarnar ikki longu eru undantiknar sum innanhýsis arbeidsskjøl, og er hetta tí sum nú er ikki relevant at viðgera. Ráðið er tó til reiðar at viðgera hetta, um Løgtingsins Umboðsmaður kemur til aðra niðurstøðu viðvíkjandi skjølum ella upplýsingum í málinum.

Viðmerkingarnar omanfyri eru yvirskipaðar, men Ráðið er til reiðar at gera viðmerkingar til øll ella ítøkilig skjøl, um Løgtingsins Umboðsmaður ynskir hetta.

Aðrar viðmerkingar

Fiskimálaráðið er biðið um at gera sínar viðmerkingar til spurningin um, hvørt innanhýsis skjølini sambært innlitslógini ikki longur vóru at meta sum innanhýsis skjøl, tá tey vórðu latin kanningarstjóranum.

Tað framgongur av ”Offentlighedsloven Med kommentarer” af John Vogter frá 1998, viðmerking til § 13, stk. 1, s. 257, at innanhýsis arbeidsskjøl í praksis ikki broyta støðu sum innanhýsis arbeidsskjøl, um tey vera latin ”undersøgelsesretten”. Víst verður til betænking 1315/1996 om undersøgelsesorganer, s. 41.

Tað framgongur eisini av ”Forvaltningsret”, skrivað av Hans Gammeltoft-Hansen, Jon Andersen o.fl. s. 410-411, at um innanhýsis arbeidsskjøl skulu broyta støðu, tá tey verða send út av húsinum, skulu tey verða latin til eitt administrativt endamál. Við hesi grundgeving verða innanhýsis arbeidsskjøl ikki broytt, tá tey t.d. verða send Løgtingsins Umboðsmanni

Ráðið hevur mett, at tað at lata skjøl til kanningarstjóran, kann samanberast við hesar støður, sum eru nevndar her, og at skjølini tí enn eru innanhýsis, hóast tey eru latin kanningarstjóranum.

Um Løgtingsins Umboðsmaður ikki er samd við Ráðnum í hesum, verður relevant at taka støðu til, um skjøl ella upplýsingar í málinum kunnu undantakast rættinum til innlit sambært § 13, stk. 1, nr. 3 og 6 í lógini um innlit í fyrisitingina.

Viðmerkingar at enda við

At enda við skal viðmerkjast, at talan er um nógv skjøl í málinum og er serliga metingin av, um upplýsingar skulu ekstraherast, torfør at gera. Ráðið metir nú, at Ráðið í sambandi við avgerðina átti at heitt á kæraran um at vísa á tey skjøl, sum kærarin hevur serligan áhuga í, og viðgjørt og grundgivið meira nágreiniliga viðvíkjandi hesum skjølum. Ráðið er sjálvandi til reiðar at gera hetta nú, um kærarin ynskir.”

Tann 11. februar 2018 vórðu viðmerkingarnar hjá Fiskimálaráðnum sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar. Umboðsmaðurin frætti ikki aftur frá klagaranum og fór síðani undir endaligu viðgerðina av málinum.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um, at Fiskimálaráðið hevur sýtt klagaranum innlit í innanhýsis skjøl, sum Fiskimálaráðið hevur latið einum kanningarstjóra. Spurningurin er, um innanhýsis skjølini í Fiskimálaráðnum, tá tey vórðu latin kanningarstjóranum, mistu sítt eyðkenni sum innanhýsis skjøl og í útgangsstøðinum vórðu fevnd av rættinum til innlit.

Kanningarstjórin, sum er settur av løgtingsformanninum sbrt. § 38, stk. 2 í stýrisskipanarlógini skal, eftir m.a. at hava kannað um landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum hevur umsitið sítt málsøki á lógligan hátt í samband við flutning av veiðiloyvum, gera eina frágreiðing til Løgtingið.

Í § 7 í lógini um alment innlit er ásett, at rætturin til skjalainnlit fevnir ikki um innanhýsis arbeiðsskjøl. Hetta eru t.d. skjøl, sum verða gjørd av einum myndugleika til egna nýtslu og brævaskifti millum deildir og starvsfólk hjá sama myndugleika.

Verða skjølini send *øðrum myndugleika* ella latin *øðrum uttanfyri myndugleikan* missa skjølini í flestu førum sítt eyðkenni sum innanhýsis. Innlit kann tískil sum meginregla ikki longur sýstast í skjølini við heimild í § 7, men møguliga heilt ella partvís við heimild í øðrum ásetingum í lógini.

Í lögfrøðiligu bókmentunum verða fá undantøk nevnd til hesa meginreglu. Serliga verður víst á ta støðu, tá myndugleikar lata serligum eftirlitsstovnum innanhýsis skjøl í sambandi við lógarásetta eftirkanning av málum. Sum eitt dømi um, at innanhýsis skjøl ikki missa sítt eyðkenni verður nevnt, tá skjøl verða send umboðsmanninum, sí m.a. eisini niðurstøðu hjá fólkatingsins umboðsmanni í FOB 1975, bls. 318. Í hesum føri varð dentur lagdur á, at myndugleikin letur skjølini til ein serligan eftirlitsmyndugleika undir teirri fortreyt, at tey ikki gerast almenn, umframt at tað er av avgerandi týðningi fyri virki umboðsmansins, at hann fær øll skjøl í einum máli, sum verður kannað, uttan at avleiðingin er, at skjølini verða fevnd av rættinum til innlit.

At lata umboðsmanninum innanhýsis skjøl verður sostatt ikki javnsett við støðuna, tá ein fyrisitingarligur myndugleiki letur øðrum fyrisitingarligum myndugleika innanhýsis skjøl við einum fyrisitingarligum endamáli. Tó burtursæð frá tá tað snýr seg um, at ein undirskipaður myndugleiki sendir yvirskipaða myndugleikanum skjøl sum liður í eini viðgerð av eini kæru um sýtan av innliti, sí m.a. FOB 1994, bls. 52.

Í nøkrum førum er í lóggávu lagt upp fyri, at innanhýsis skjøl ikki missa sítt innanhýsis eyðkenni, hóast tey verða send øðrum myndugleikum. M.a. er ásett í § 48, stk. 2 í kommunustýrslógini (Ll. nr. 87 frá 17. mai 2000 um kommunustýri sum broytt við ll. nr. 71 frá 6. mai 2003), at innanhýsis skjøl hjá kommununum verða framhaldandi at meta sum innanhýsis skjøl, hóast tey verða latin landsstýrismanninum í sambandi við lógarálagda eftirliti við kommununum. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið, varð víst á, at eftirlitsmál til tíðir vóru treytað av tilvildarligum viðurskiftum, og tað varð hildið at vera órímligt, um eitt kommunustýri ikki kundi varðveita síni innanhýsis skjøl (løgtingsmál 102/2002). Rættarstöðan er hin sama fyri skjøl, sum verða latin løgtingsgrannskoðarunum, sbr. § 22 í lógini um grannskoðan av landsroknskapinum (Ll. nr. 25 frá 21. apríl 1999 um grannskoðan av landsroknskapinum við seinni broytingum)

Tað er ikki í lóggávu lagt upp fyri, hvørja støðu innanhýsis skjøl hjá einum myndugleika, sum eru latin kanningarstjóra, hava, men kanningarstjórinn er, øvugur kommunala eftirlitinum og løgtingsgrannskoðarunum, ikki ein støðugur eftirlitsstovnur, sum hevur eitt framhaldandi ella víðfevnt eftirlit. Kanningarstjórinn er ein serligur eftirlitsstovnur, sum formliga verður skipaður av løgtingsformanninum í einstøkum førum grundað á eitt ítøkiligt mál, sum Landsstýrismálanevndin ella ein triðingur av løgtingsfólkunum vilja hava kannað.

Kanningarstjórinn hevur á sama hátt sum umboðsmaðurin sambært § 38, stk. 3 rætt til at krevja m.a. skrivligar upplýsingar frá almennum embætisfólkum, og hann hevur ein serliga grundaðan áhuga í at gjøgnumganga skjølini.

Vísandi til serligu eyðkennini hjá kanningarstjóranum haldi eg mest tala fyri, á sama hátt sum tá innanhýsis skjøl verða latin umboðsmanninum, at innanhýsis skjøl hjá einum myndugleika, sum verða latin kanningarstjóra, ikki missa sítt innanhýsis eyðkenni. Eg havi tí ikki grundarlag fyri at finnast at avgerðini hjá Fiskimálaráðnum at sýta klagaranum innlit í umbidnu skjølini.

Á einum fundi, skipaður av kanningarstjóranum í desember 2017, sum almenningurin hevði atgongd til, las spyrjarin hjá kanningarstjóranum m.a. úr einum innanhýsis uppriti, sum viðgjørði ætlanirnar at broyta skipanina í fiskiskapinum eftir svartkjafti í 2015. Klagarin vísir í klaguni á, at innlit av hesi orsök eigur at verða givið í skjølini. Uttan at taka støðu til viðurskifti viðvíkjandi kanningarstjóranum, sum fellur uttan fyri mínar heimildir, so verða skjøl vanliga ikki mett at missa sítt innanhýsis eyðkenni við at brot verða lisin upp á einum fundi fyri fundarluttakarunum.

Tað hevur ongan týdning fyri mína støðutakan í hesum máli, at skjølini móguliga verða almenn, tá kanningarstjórinn hevur latið Løgtinginum frágreiðingina um úrslitið av kanningini. Frágreiðingin til Løgtingið er ein liður í rættarlaga eftirlitinum hjá Løgtinginum við landsstýrisfólkum, og tað er Løgtingið sjálvt sum ger av, hvussu frágreiðingin skal handfarast, herundir um hon verður almannakunngjørd.

Skjøluni vórðu, tá tey vórðu latin kanningarstjóranum, stemplaði at vera í trúnaði. Fiskimálaráðið hevur greitt mær frá, at talan var um eitt mistak, og at skjøluni áttu at verið stemplað sum “innanhýsis arbeiðsskjøl”. Eg geri tí ikki meira við hendan spurningin.

Av tí, at eg ikki haldi niðurstøðuna í hesum máli vera púra ivaleysa, fari eg samsvarandi § 12, stk. 1 í umboðsmanslógini at mæla løgmanni og Løgtinginum til at regulera arbeiðsháttin hjá kanningarstjóranum nærri, herundir taka støðu til, hvørja støðu innanhýsis skjøl, sum verða latin kanningarstjóra, skulu hava.

Sólja í Ólavsstovu
umboðsmaður